

Molt em complau poder participar en aquest merescut homenatge que la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, tributa a l'enyorat amic Víctor Ferro, amb qui durant gairebé quinze anys vaig compartir el claustre de professors de la Universitat Pompeu Fabra. Avui, però, també parlo en nom del rector Josep Joan Moreso, que, com que ha hagut d'assistir al funeral del també comú col·lega i amic Joan Miquel, mort sobtadament quan estava fent un viatge de recerca a Alemanya, no ha pogut estar amb nosaltres, com era el seu desig, per a fer saber i mostrar directament l'adhesió de la Universitat Pompeu Fabra a la commemoració que fem avui d'en Víctor i de la seva obra. Per tant, agraeixo ben sincerament al president i al secretari de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, Josep Cruanyes i Josep Serrano, respectivament, la invitació que em permet ocupar ara aquesta tribuna.

Voldria glossar alguns aspectes de la polièdrica personalitat d'en Víctor quant a la seva activitat com a professor i acadèmic de la Universitat Pompeu Fabra.

Víctor va rebre la seva formació universitària a la Facultat de Derecho y Ciencias Sociales de Montevideo, a l'Uruguai, entre els anys 1955 i 1963. Allí va cursar les vint-i-quatre assignatures que configuraven la llicenciatura en Dret i allí va obtenir molts bons resultats en matèries tan fonamentals per a la formació d'un historiador del dret com són el dret romà, la filosofia del dret i el dret constitucional. Paradoxalment, no consta que hi cursés cap assignatura d'història del dret, tal vegada perquè el Pla d'estudis del 1942, aleshores vigent a l'Uruguai, no preveia que se n'impartís cap.

Més endavant va obtenir el títol de doctor en Dret i Ciències Socials a l'Uruguai, que li va ser convalidat, un cop ja a Catalunya, pel títol espanyol de llicenciat en Dret, feta prèviament la reglamentària prova de conjunt, que va superar fàcilment a la Universitat de Barcelona durant el curs 1990-1991.

Tanmateix, la seva avidesa per saber i per continuar un itinerari acadèmic que li permetés formar part del claustre de professors universitaris el va dur a projectar la realització d'una tesi doctoral a Espanya. De moment, va cursar i

superar amb facilitat els cursos de doctorat de la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED) que s'impartien a Madrid: «Introducció a la història del dret colonial espanyol. Segles XIX i XX», «Sistema polític constitucional de l'Espanya dels segles XIX-XX. Les constitucions espanyoles» i «Reflex de les institucions juridicoprivades en la literatura espanyola dels segles XVI i XVII: la literatura com a font de coneixement del dret».

Un cop aprovats aquests cursos, en Víctor es va proposar l'elaboració i la defensa d'una tesi doctoral que hauria d'aprofitar els treballs ja realitzats anteriorment en l'àmbit de la història jurídica, però fora de la Universitat. Ras i curt, la tesi havia de consistir en una revisió i una actualització del seu llibre *El dret públic català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta* (Vic, 1987), en versió castellana i dirigit a difondre els resultats de les seves recerques entre un públic més ampli. Comptava amb la invitació del professor Bartolomé Clavero Salvador, catedràtic d'Història del Dret de la Universitat de Sevilla, per a publicar el nou llibre en la prestigiosa col·lecció «Historia de la Sociedad Política». El professor Clavero era ja aleshores director d'aquesta col·lecció que editava el Centro de Estudios Políticos y Constitucionales de Madrid i que estava especialment interessada en la història institucional dins del marc «d'una història de legitimitació teòrica i composició pràctica d'interessos i drets».

En el moment en què en Víctor ens va deixar, tenia aquest treball molt avançat, per bé que no del tot acabat. Tant de bo es pogués recuperar la feina feta i donar l'última empena a aquest projecte! La publicació de *El dret públic català* en castellà permetria fer arribar l'obra principal d'en Víctor a un públic molt més ampli i donar-hi la difusió internacional que sense cap dubte es mereix.

La Universitat Pompeu Fabra és una universitat jove que es va crear el 1990 i que va impartir ensenyaments d'història del dret per primer cop durant el curs 1992-1993 dins d'un projecte reformista i innovador dels estudis jurídics i de la seva ordenació acadèmica. Es va apostar per una llicenciatura en Dret de quatre anys, amb cursos trimestrals que obligaven a adequar els llarguíssims programes tradicionals, previstos per a cursos anuals, a cicles de deu setmanes, on el caràcter exhaustiu dels continguts havia de cedir davant el valor que es donava a la participació activa de l'alumne, a l'adquisició d'habilitats i al treball amb un temari selecte. L'aposta decidida per la recerca bàsica i la seva aplicació a la docència, així com la defensa d'una obertura de la universitat al món, eren alguns dels altres objectius que la Universitat Pompeu Fabra s'havia proposat assolir des de la seva fundació.

El perfil acadèmic i professional d'en Víctor, així com la seva considerable obra ja publicada, encaixaven perfectament amb aquest nou projecte universita-

ri, de manera que vaig tenir la sort que acceptés de participar-hi com a professor associat a l'Àrea d'Història del Dret i de les Institucions des del curs 1992-1993 i durant gairebé quinze anys, primer com a acadèmic docent i, des de la seva jubilació reglamentària, com a conferenciant en els seminaris i com a investigador col·laborador en els successius projectes de recerca que es van cohesionar entorn del Seminari Permanent i Interuniversitari d'Història del Dret Català «Josep Maria Font Rius».

Catalunya i el seu dret públic eren un exemple d'organització juridico-pública i institucional de l'Europa medieval i moderna. Un exemple d'organització no absolutista que fins aleshores no tenia una exposició teòrica o doctrinal de conjunt.

La fecunda tasca d'en Víctor, duta a terme fatigosament durant prolongades anyades, va donar com a resultat un llibre que encara avui és l'obra de referència en la matèria; i, això, malgrat que el panorama historiogràfic s'ha enriquit d'una forma considerable en els darrers temps.

En l'àmbit de la docència, Víctor Ferro va contribuir a donar valor a l'estudi del dret públic català mitjançant una meticulosa i alhora rigorosa exposició dels diversos temes, sempre tenint present el manteniment d'un alt nivell doctrinal en l'explicació dels mecanismes institucionals catalans. La comparació amb altres sistemes de dret públic, com el francès, l'anglès o els alemanys, servia per a entendre millor l'abast de les institucions catalanes, que s'anaven exposant a través d'un ordre dispositiu ben lògic i encertat.

També és ben destacada l'aportació d'en Víctor pel que fa a la redacció de materials didàctics de l'assignatura d'acord amb les noves metodologies pedagògiques dirigides a afavorir l'autoaprenentatge de l'alumne mitjançant la programació de continguts, de recursos i d'activitats que facilitessin l'exercici d'estudiar i l'autoavaluació. Així, dins del manual d'història del dret català publicat per la Universitat Oberta de Catalunya el 2001, en Víctor va encarregar-se de confeccionar l'apartat «Els drets processal i penal a Catalunya abans del Decret de Nova Planta». Bé es pot dir que aquesta contribució fou totalment innovadora en la matèria, la primera síntesi d'abast docent sobre aquests temes, i que continua estant plenament vigent i no ha estat superada historiogràficament.

Per altra banda, en Víctor va participar puntualment en totes les activitats universitàries organitzades des de la Universitat Pompeu Fabra o des d'altres institucions que reclamaven la seva assistència. Així, m'abellix ara recordar, a títol d'exemple, les seves comunicacions de resultats de recerca a les Jornades d'Estudi sobre els Costums d'Orta de Sant Joan o a les dedicades a estudiar el territori i les seves institucions que es van celebrar més tard a Ascó. Aquestes activitats, així com les dels seminaris i les conferències impartides en diverses

seus, van donar lloc sempre a animats debats entre el públic assistent i moltes vegades els seus resultats van ser publicats.

No hem d'oblidar tampoc la important presència física d'en Víctor a la Universitat i la tasca que hi va dur a terme com a consultor o mentor dels joves professors que estaven iniciant la seva carrera acadèmica amb la preparació de tesis doctorals o treballs de recerca i que trobaven en Víctor el bon mentor sempre disposat a oferir una consulta especialitzada sense importar-li el temps ni l'esforç que calgués esmerçar-hi i que sempre oferia amb una gran generositat.

Víctor Ferro era una persona entranyable, un bon amic, dotat d'una gran intel·ligència, d'una basta cultura i d'una profunda vocació acadèmica i de servei públic que dirigia vers la recerca de la història, de la història de Catalunya i del seu dret públic, i preocupat per difondre els seus coneixements.

Una llarga i cruel malaltia se'l va emportar prematurament, però ens ha deixat la seva valuosa obra i el testimoni, per als qui l'hem conegut, d'una vida plena de valors humans i de dedicació entusiasta a les tasques acadèmiques i, en especial, a la història i al dret de Catalunya. No l'oblidarem!

Tomàs de Montagut

Universitat Pompeu Fabra

Membre de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC